

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/5169,Otwarcie-wystawy-Wrzesien-1939-na-Podkarpaciu-Lezajsk-17-wrzesnia-2010.html>
07.04.2026, 02:20

Otwarcie wystawy „Wrzesień 1939 na Podkarpaciu” - Leżajsk, 17 września 2010

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie, Towarzystwo Miłośników Ziemi Leżajskiej oraz Miejskie Centrum Kultury w Leżajsku zapraszają na wystawę pt. „Wrzesień 1939 na Podkarpaciu”, która eksponowana jest w Miejskim Centrum Kultury w Leżajsku do 30 września 2010 r.

Wystawa „Wrzesień 1939 na Podkarpaciu” została przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie w siedemdziesiątą rocznicę wybuchu drugiej wojny światowej. Wystawa poświęcona jest początkowemu etapowi wojny w południowo-wschodniej części obecnej Polski. W pierwszej części pokazano polskie jednostki wojskowe stacjonujące na terenie DOK X w Przemyślu przed wrześniem 1939 r., zamieszczone fotografie pochodzą zarówno z lat dwudziestych, jak również z końca lat trzydziestych, kiedy następowały zmiany w wyposażeniu wojska i powstały pierwsze oddziały zmotoryzowane.

W drugiej części wystawy scharakteryzowano powstanie Armii „Karpaty”, jej dowódców i jednostki, z których początkowo jedyną realną siłą były dwa pułki KOP i pułk strzelców podhalańskich. Kolejne dwie plansze ukazują dowódców oddziałów niemieckich (i słowackich) biorących udział w walkach na terenie Podkarpacia, a także przygotowania żołnierzy niemieckich do wojny. Główna część wystawy przedstawia przebieg działań wojennych na terenie Podkarpacia, które ukazano w trzech etapach. W części zatytułowanej „Pierwsze dni wojny” pokazano m.in. potyczki ze Słowakami, których symbolem stał się spalony budynek celny w Komarniku Wyżnym, a także działalność Luftwaffe, której efektem było m.in. zniszczone lotnisko w Krośnie, ale i cywilne ofiary nalotu na transport ewakuacyjny w Rudnej Wielkiej koło Rzeszowa.

Zasadnicza część wystawy, poświęcona działaniom wojennym na terenie Podkarpacia, ukazuje wydarzenia rozgrywające się pomiędzy 7 a 11 września 1939 r., czyli próbę utworzenia linii obrony na Sanie. Przedstawiono walki w południowej części regionu, opanowanie przez niemieckie jednostki górskie Gorlic, Rymanowa, Krosna i Sanoka, a następnie pościg 1. DGór. w kierunku Lwowa. Fotografie pokazują też walki toczone w centralnej części Podkarpacia, które już 10 września doprowadziły do opanowania przez Niemców przyczółków na prawym brzegu Sanu. Wśród zamieszczonych dokumentów jest m.in. relacja sporządzona przez dowódcę obrony Jarosławia kpt. Józefa Matheisa.

W kolejnej części przedstawiono fotografie i dokumenty odnoszące się do ostatniej fazy

kampanii wrześniowej na terenie Podkarpacia, m.in. bojów pod Birczą, Oleszycami i Narolem. Interesujący dokument stanowi tutaj fragment dziennika działań bojowych 2. psp, sporządzony przez jego oficerów w niewoli, a opisujący ostatnie walki w dniach 18-19 września 1939 r.

Ekspozycję zamykają opisy poświęcone wydarzeniom, które rozgrywały się już na wschód od obecnego terytorium Państwa Polskiego – działaniom zgrupowania gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego w Małopolsce Wschodniej i obronie Lwowa – oraz próba oceny strat ludzkich na terenie Podkarpacia.

Serdecznie zapraszamy.